

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

О. О. Афоніна

ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Практикум

Ніжин – 2025

УДК 911.3(075.8)

A94

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 7 від 30.01.2025 р.

Рецензенти:

Городецька М.О. – кандидат економічних наук, доцент, завідувач навчального відділу Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

Філоненко І. М. – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії, туризму та спорту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Афоніна О. О.

A94 Географія світового господарства: практикум. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2025. - 40 с.

Практикум містить завдання до аудиторних занять з курсу «Географія світового господарства». Кожна тема включає перелік контрольних запитань та практичних завдань. Практикум призначений для здобувачів вищої освіти першого(бакалаврського)рівня зі спеціальностей 106 Географія, 103 Науки про Землю, 014 Середня освіта (Географія).

УДК 911.3(075.8)

© О. О. Афоніна, 2025

© НДУ ім. М. Гоголя, 2025

ЗМІСТ

Передмова	4
Практична робота № 1. Природно-ресурсний потенціал світового господарства.....	5
Практична робота № 2. Населення світу	8
Практична робота № 3. Загальна характеристика світового господарства	11
Практична робота № 4. Паливно-енергетичний комплекс світу	14
Практична робота № 5. Металургійний комплекс світу	18
Практична робота № 6. Машинобудівний комплекс світу	24
Практична робота № 7. Хімічна, лісова та легка промисловість світу.....	27
Практична робота № 8. Сільське господарство світу.....	31
Практична робота № 9. Транспорт світу	33
Практична робота № 10. Міжнародні зв'язки.....	36
Список використаних джерел	39

ПЕРЕДМОВА

Географія світового господарства як наука є складовою частиною суспільної географії та однією з профільних дисциплін при підготовці фахівців географічної спрямованості. Метою викладання дисципліни «Географія світового господарства» є просторовий аналіз секторів світового господарства та галузей і виробництв, що входять до їх складу; встановлення факторів розміщення та ролі географічного поділу праці.

Практикум підготовлено у відповідності до навчальної програми з даної дисципліни. Запропонований блок практичних робіт складається з двох частин: теоретичної та практичної. Теоретична частина включає перелік контрольних запитань, підготовка відповідей на які активізує самостійну роботу студентів. Практична частина містить завдання, які дають можливість засвоїти теоретико-методологічні основи географії світового господарства як науки, аналізувати фактори розвитку і розміщення галузей світового господарства, його галузеву і функціональну структуру; визначати тенденції та проблеми розвитку світового господарства. Практичні завдання передбачають роботу зі статистичними, картографічними, літературними матеріалами і дають змогу поглибити знання, вміння та розвинути певні професійні компетенції.

Практикум «Географія світового господарства» призначений для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальностей 106 Географія, 103 Науки про Землю, 014 Середня освіта (Географія).

Практична робота № 1

Природно-ресурсний потенціал світового господарства

Мета: виявити особливості поширення окремих видів корисних копалин у розрізі регіонів та країн різного типу; порівняти структуру земельного фонду і проаналізувати показники водозабезпеченості та водоспоживання за регіонами світу.

Контрольні запитання

1. Дайте визначення поняття «природні ресурси». Назвіть головні їх типи.
2. Які ресурси належать до «вичерпних» та «невичерпних» природних ресурсів? Наведіть приклади.
3. Які ресурси називають «не відновлюваними» та «відновлюваними» природними ресурсами? Наведіть приклади.
4. На які групи поділяють мінеральні ресурси? Назвіть головні райони їх поширення.
5. Охарактеризуйте водні, земельні, лісові та кліматичні ресурси.
6. Розкрийте зміст поняття «ресурси Світового океану»? На які види вони поділяються?
7. Яке значення для людства мають ресурси Світового океану?
8. Дайте визначення поняття «рекреаційні ресурси»? Назвіть їх види.

Завдання

1. За даними табл. 1 побудуйте колові діаграми розподілу розвіданих запасів нафти, газу, вугілля за регіонами світу. Виділіть регіони з найбільшими запасами нафти, газу, вугілля.

Таблиця 1

Розподіл розвіданих запасів паливних корисних копалин за регіонами світу

Регіони світу	Запаси нафти, млн. т. у. п.	Запаси газу, млн. т. у. п.	Запаси вугілля, млн. т. у. п.
Весь світ	135709	131427	757141
Північна Америка	6650	15080	201400
Латинська Америка	18321	6920	4542
Західна Європа	4340	6678	74200
Східна Європа та РФ	15607	55393	352329
Африка	10721	7407	56785
Близький Схід	76270	32421	-
Азія, Австралія та Океанія	3800	7528	67385

2. За даними табл. 2 визначте ресурсозабезпеченість (у роках та на одну особу) окремих країн світу. Проаналізуйте отримані результати.

Примітка. Ресурсозабезпеченість визначається за формулами:

$$\text{Ресурсозабезпеченість}_{\text{роки}} = \frac{\text{Запаси}}{\text{Видобуток}}; \text{Ресурсозабезпеченість}_{\text{особу}} = \frac{\text{Запаси}}{\text{Чисельність населення}}$$

Таблиця 2

Мінеральні ресурси окремих країн світу

Країни	Види мінеральних ресурсів	Запаси	Обсяги видобутку	Чисельність Населення, млн осіб	Ресурсозабезпеченість (у роках)	Ресурсозабезпеченість (на 1 особу)
Саудівська Аравія	нафта	36,3 млрд т	568,5 млн т	34,0		
США	нафта	4 млрд т	567,2 млн т	345,4		
РФ	природний газ	43,3 трлн м ³	642,9 млрд м ³	144,8		
Іран	природний газ	29,6 трлн м ³	212,8 млрд м ³	91,6		
Китай	кам'яне вугілля	114,5 млрд т	3680,0 млн т	1419,3		
ПАР	кам'яне вугілля	30,4 млрд т	256,7 млн т	64,0		
Канада	залізні руди	26 млрд т	40,0 млн т	39,7		
Індія	залізні руди	12 млрд т	245,0 млн т	1450,9		
Марокко	фосфорити	5,9 млрд т	27,64 млн т	38,1		
Бразилія	фосфорити	0,3 млрд т	6,19 млн т	212,0		

3. Використовуючи дані табл. 3, побудуйте стовпчикові діаграми «Структура земельного фонду у розрізі регіонів світу». Поясніть, як впливає структура земельного фонду на спеціалізацію сільського господарства регіонів світу.

Таблиця 3

Структура земельного фонду у розрізі регіонів світу, %

Регіони	Орні землі	Луки і пасовища	Ліси	Землі під населеними пунктами, промисловими об'єктами, транспортними магістралями	Малопродуктивні і непродуктивні землі
Світ	11	26	32	3	28
Європа	32	19	26	5	18
Азія	21	15	21	2	41
Африка	11	23	26	1	39
Північна Америка	12	18	33	3	34
Латинська Америка	8	19	47	1	25
Австралія і Океанія	5	51	8	1	35

4. Порівняйте показники водозабезпеченості та водоспоживання за регіонами світу (табл. 4). Які регіони є найбільшими споживачами води? Чому?

Таблиця 4

Водозабезпеченість та водоспоживання за регіонами світу

Регіони світу	Водозабезпеченість, км ³ /рік	Водоспоживання, км ³ /рік
Європа	3200	730
Азія	14400	3200
Африка	4550	380
Північна Америка	800	1300
Латинська Америка	11780	300
Австралія і Океанія	2400	60
Інші території	1990	-
Всього	39120	5970

5. Проаналізуйте дані табл. 5. Визначте питому вагу десятки країн-лідерів з найбільшою площею лісів. Побудуйте стовпчикову діаграму «ТОП-10 країн світу з найбільшою площею лісів».

ТОП-10 країн світу за площею лісів, млн га

Країна	Площа лісів, млн га
РФ	815
Бразилія	497
Канада	347
США	310
Китай	220
Австралія	134
ДРК	126
Індонезія	92
Перу	72
Індія	72
Інші	1375

Практична робота № 2

Населення світу

Мета: виявити особливості динаміки чисельності населення світу; встановити регіональні відмінності вікової структури населення; проаналізувати мовну структуру населення світу та структуру зайнятості населення окремих країн світу.

Контрольні запитання

1. Як змінювалася чисельність населення світу протягом історії розвитку людства? Які причини цьому передували?
2. Охарактеризуйте регіональні відмінності демографічної ситуації.
3. Чи існує залежність між віковою структурою населення та рівнем соціально-економічного розвитку країни? Відповідь обґрунтуйте.
4. Розкрийте зміст поняття «сімейна структура населення»? Від чого залежить величина та структура сім'ї?
5. Назвіть головні раси світу та райони проживання їх представників.
6. Розкрийте зміст поняття «освітній рівень населення»? Якою є питома вага неписьменних у розвинених країнах та країнах, що розвиваються?
7. Охарактеризуйте головні релігійні конфесії світу.
8. Які причини зумовили нерівномірність розміщення населення світу? Наведіть приклади найбільш та найменш густозаселених регіонів світу.
9. Розкрийте зміст поняття «міграція»? Які є види та форми міграцій? Які напрями міграційних потоків притаманні сьогоденню?

Завдання

1. Проаналізуйте дані табл. 6. Як змінилася чисельність населення регіонів світу протягом 1953–2023 рр.? Розрахуйте середньорічні темпи приросту населення за регіонами світу у 2018–2023 рр. Які регіони характеризуються найбільшим та найменшим показником середньорічного приросту населення. Поясніть причини відмінностей.

Динаміка чисельності населення у розрізі регіонів світу

Регіони світу	Кількість населення, млн осіб														
	1953	1958	1963	1968	1973	1978	1983	1988	1993	1998	2003	2008	2013	2018	2023
Африка	239,6	267,4	301,0	341,0	388,0	444,3	511,3	588,7	673,3	763,2	861,9	975,4	1108,8	1260,2	1429,2
Південна Америка	121,7	139,1	159,0	180,9	203,4	227,5	254,1	281,7	308,9	335,6	360,5	382,4	402,6	421,8	442,6
Північна Америка	237,9	263,1	289,5	313,9	337,6	362,2	387,5	413,7	440,9	470,6	499,5	527,5	555,7	580,5	607,0
Азія	1479,0	1624,0	1793,9	2014,2	2272,9	2525,2	2781,0	3074,2	3364,1	3619,1	3860,7	4094,5	4323,1	4540,0	4772,3
Європа	562,5	590,9	621,6	647,7	668,5	687,1	702,3	716,5	727,0	728,4	728,4	734,4	741,7	747,7	751,3
Австралія і Океанія	13,7	15,2	16,9	18,8	20,9	22,4	24,1	26,2	28,4	30,4	32,5	35,2	38,4	41,3	44,4

2. Побудуйте стовпчикові діаграми питомої ваги регіонів світу за кількістю жителів різних вікових груп (табл. 7). Які регіони мають найбільшу та найменшу питому вагу осіб молодшої та старшої вікових груп? Чим це зумовлено?

Таблиця 7

Розподіл населення світу за віком, %

Регіони світу	Вікові групи		
	0-14 рр.	15-64 рр.	65 р. і більше
Африка	41	55	4
Америка	28	64	8
Азія	30	64	6
Європа	18	67	15
Австралія та Океанія	25	65	10
Світ	26	66	8

3. Проаналізуйте дані табл. 8. Визначте питому вагу носіїв найпоширеніших мов світу. Назвіть причини поширення мов.

Таблиця 8

Чисельність носіїв найпоширеніших мов світу, млн осіб

Мова	Кількість носіїв
Китайська	1302,0
Іспанська	427,0
Англійська	339,0
Арабська	267,0
Хінді	260,0
Португальська	202,0
Бенгальська	189,0
Російська	171,0
Японська	128,0
Лахнда	117,0
Яванська	84,3
Корейська	77,3
Німецька	76,9
Французька	75,9
Телугу	74,2

4. Використовуючи дані табл. 9, побудуйте стовпчикові діаграми «Структура зайнятості населення окремих країн світу». Які сектори економіки характеризуються найбільшою кількістю зайнятого населення? Чому?

Таблиця 9

Структура зайнятості населення окремих країн світу, %

№	Країна	Сектори економіки		
		Промисловість, будівництво, транспорт	Сільське господарство	Сфера послуг
1	США	32	7	61
2	Велика	46	5	49
3	Британія	37	11	52
4	Австралія	14	70	16
5	Індія	8	72	20
6	Індонезія	41	27	32
7	Італія	9	75	16
8	Пакистан	48	12	40
9	Німеччина	14	58	28
10	Гана	4	82	14
11	Таїланд	10	75	15
12	Туреччина	38	20	42
13	Франція	32	23	45
14	Японія	11	57	32
15	Марокко	35	11	54
	Канада			

Практична робота № 3

Загальна характеристика світового господарства

Мета: виявити особливості структури світового господарства; проаналізувати динаміку світового ВВП та галузеву структуру економіки країн різних типів.

Контрольні запитання

1. Дайте визначення поняття «світове господарство». Розкрийте етапи формування світового господарства.
2. Охарактеризуйте господарські відносини у розвинених країнах світу.
3. Назвіть форми доколоніального господарювання в країнах, що розвиваються.
4. Поясніть значення науково-технічної революції для розвитку світового господарства.
5. Розкрийте зміст поняття «галузева структура світового господарства». Якою вона є в країнах різного рівня розвитку?
6. Дайте визначення поняття «світовий ринок». Які функції він виконує? Які існують види ринків?

Завдання

1. Користуючись різними видами інформаційних ресурсів, накресліть схему «Структура світового господарства».

2. За даними табл. 10 побудуйте графік динаміки ВВП за 1998-2023 рр. Поясніть причини скорочення темпів зростання ВВП протягом 2008-2009 рр. та 2019-2020 рр.

Таблиця 10

Динаміка світового ВВП, %

Роки	ВВП
1998	2,9
1999	3,0
2000	4,8
2001	2,7
2002	1,9
2003	3,8
2004	4,9
2005	4,7
2006	5,3
2007	5,2
2008	3,1
2009	-0,8
2010	5,1
2011	3,8
2012	3,1
2013	3,3
2014	3,5
2015	3,0
2016	2,7
2017	3,3
2018	3,2
2019	2,5
2020	-2,9
2021	6,0
2022	3,0
2023	2,7

3. За даними табл. 11 побудуйте колові діаграми «Галузева структура економіки країн різних типів». Чим відрізняється галузева структура економіки країн різних типів?

Таблиця 11

Структура ВВП у країнах різних типів, %

	Первинний сектор	Вторинний сектор	Третинний сектор
Розвинені країни			
Австрія	1,3	26,3	72,4 73,9
Ізраїль	1,3	17,2	81,5
Швеція	1,6	22,8	75,6
Країни, що розвиваються			
Бангладеш	11,0	34,6	54,4
Парагвай	11,3	32,4	56,3
Чад	25,1	44,4	30,5
Країни перехідної економіки			
Вірменія	8,4	23,9	67,7
Казахстан	4,3	32,0	63,7
Сербія	5,2	26,4	68,4
Світ	6	30,7	63,3 42,8

4. За даними табл. 12 визначте питому вагу країн у світовому ВВП. Заповніть таблицю.

Таблиця 12

ВВП окремих країн світу у 2023 році

Місце	Країна	ВВП, млрд дол.	Питома вага ВВП країни, % від світового показника	Місце	Країна	ВВП, млрд дол.	Питома вага ВВП країни, % від світового показника
	Світ	184654	100	11	Італія	3491	
1	Китай	34541		12	Туреччина	3278	
2	США	27721		13	Мексика	3180	
3	Індія	14620		14	Республіка Корея	3105	
4	РФ	6512		15	Іспанія	2530	
5	Японія	6398		16	Єгипет	2123	
6	ФРН	5876		17	Саудівська Аравія	2033	
7	Бразилія	4457		18	Австралія	1831	
8	Індонезія	4335		19	Польща	1794	
9	Франція	4211		20	Тайвань	1735	
10	Велика Британія	4137		45	Україна	622	

Практична робота № 4

Паливно-енергетичний комплекс світу

Мета: виявити тенденції світового видобутку паливних ресурсів; порівняти країни світу з найбільшими запасами та видобутком паливних ресурсів; проаналізувати структуру світового виробництва електроенергії.

Контрольні запитання

1. Розкрийте зміст поняття «паливно-енергетичний комплекс світу».
2. Дайте визначення поняття «паливно-енергетичний баланс». Обґрунтуйте регіональні відмінності структури паливно-енергетичного балансу.
3. Розкрийте тенденції розвитку вугільної промисловості світу.
4. Охарактеризуйте географію видобутку та торгівлі вугіллям.
5. Поясніть особливості розвитку нафтової промисловості світу. Назвіть головні нафтовидобувні регіони та країни.
6. Дайте характеристику газової промисловості світу.
7. Якою є структура енергобалансу світу?

Завдання

1. Використовуючи дані табл. 13, побудуйте лінійні діаграми обсягів світового видобутку паливних ресурсів. У скільки разів зросли обсяги їх видобутку за відповідний період? Чим пояснюється зниження обсягів видобутку вугілля протягом 1997-1999, 2015-2016, 2019-2020 рр., нафти та природного газу протягом 2008-2009, 2019-2020 рр.?

Таблиця 13

Динаміка обсягів світового видобутку паливних ресурсів, тис т у п

Роки	Нафта	Вугілля	Природний газ	Біомаса
1992	8709161	4739536	2631744	1265036
1993	8786540	4635402	2701957	1266008
1994	8866205	4709711	2736401	1323083
1995	8950364	4868151	2783353	1344846
1996	9206546	4938591	2892320	1369182
1997	9463455	4940831	2888731	1382126
1998	9646132	4796747	2945377	1378331
1999	9649547	4778527	3002624	1394436
2000	9910332	4839091	3094493	1402861
2001	9958969	5054803	3143166	1402619
2002	9949253	5257990	3207021	1458942
2003	10280847	5671021	3332697	1511301
2004	10649690	6102237	3473780	1555692
2005	10728095	6567857	3585946	1595951
2006	10777132	6924123	3720917	1633007
2007	10773649	7244344	3805309	1691984
2008	10822950	7389494	3963490	1720435
2009	10622277	7504106	3846430	1723294
2010	10960997	8031002	4117447	1780193
2011	11014091	8474080	4278728	1793743
2012	11251988	8701050	4332639	1860695
2013	11302984	8809231	4405092	1916228
2014	11487241	8733207	4521975	1926900
2015	11766812	8492431	4578449	1931336
2016	11945780	8035077	4678850	1955685
2017	12064288	8247066	4854191	1990200
2018	12281957	8604070	5050592	2032431
2019	12240886	8758634	5315099	2057580
2020	11306441	8352132	5192362	2044940

2. Порівняйте 10-ки країн з найбільшими запасами та видобутком вугілля, нафти, природного газу (табл. 14-16). Поясніть, чому деякі країни, володіючи величезними запасами енергетичних ресурсів, мають незначні обсяги їх видобутку.

Таблиця 14

Країни – лідери за запасами та видобутком вугілля

Країни-лідери за запасами вугілля, млн т	Країни-лідери за видобутком вугілля, млн т
1.США – 249,5	1.Китай – 3692
2.РФ – 162,2	2.Індія – 745
3.Австралія – 149,1	3.США – 640
4.Китай – 141,6	4.Індонезія – 585
5.Індія – 105,9	5.Австралія – 500
6.Індонезія – 39,9	6.РФ – 425
7.ФРН – 35,9	7.ПАР – 264
8.Україна – 34,4	8.ФРН – 132
9.Польща – 26,9	9.Казахстан – 117
10.Казахстан – 25,6	10.Польща – 112

Таблиця 15

Країни – лідери за запасами та видобутком нафти

Країни-лідери за запасами нафти, млрд бар	Країни-лідери за видобутком нафти, тис бар / добу
1.Венесуела – 302,8	1.США - 11897
2.Саудівська Аравія – 253,6	2.Саудівська Аравія – 10591
3.Іран – 206,6	3.РФ – 9756
4.Ірак – 142,0	4.Ірак – 4453
5.Кувейт – 100,5	5.Китай – 4094
6.ОАЕ – 97,8	6.ОАЕ – 3064
7.РФ – 78,0	7.Бразилія – 3022
8.США – 55,6	8.Кувейт – 2707
9.Лівія – 48,4	9.Іран – 2554
10.Нігерія – 31,9	10.Норвегія – 1685

Таблиця 16

Країни – лідери за запасами та видобутком природного газу

Країни-лідери за запасами природного газу, млрд м ³	Країни-лідери за видобутком природного газу, млн м ³
1.РФ – 50,3	1.США – 1015,7
2.Іран – 34,0	2.Росія – 630,8
3.Катар – 23,8	3.Іран – 262,3
4.США – 14,3	4.Китай – 213,5
5.Туркменістан – 12,2	5.Катар – 209,2
6.Саудівська Аравія – 9,4	6.Канада – 203,0
7.ОАЕ – 6,1	7.Австралія – 163,0
8.Нігерія – 5,8	8.Норвегія – 127,0
9.Венесуела – 5,7	9.Саудівська Аравія – 122,9
10.Алжир – 4,5	10.Алжир – 100,5

3. Проаналізуйте дані табл. 17. Як змінилася структура виробництва електроенергії на основних типах електростанцій? Побудуйте колові діаграми «Структура виробництва електроенергії за типами електростанцій у 1992 та 2021 рр.».

Таблиця 17

Структура світового виробництва електроенергії, %

Тип електростанцій	1992	2021
ТЕС	63,7	64,0
ГЕС	17,9	15,1
ГАЕС	0,5	0,4
АЕС	17,4	9,9
ВЕС	-	6,6
СЕС	-	3,6
ГеоТЕС	0,3	0,3
Інші	0,2	0,1

4. Використовуючи дані табл. 18, побудуйте стовпчикові діаграми «ТОП-10 країн лідерів за виробництвом електроенергії у 2022 р».

Таблиця 18

**ТОП-10 країн-лідерів
за виробництвом електроенергії у 2022 р.**

Країна	Обсяги виробництва, ТВт*год
Китай	8848,7
США	4547,7
Індія	1858,0
РФ	1166,9
Японія	1033,6
Бразилія	677,2
Канада	659,6
Республіка Корея	620,3
ФРН	577,3
Франція	467,7

**Практична робота № 5
Металургійний комплекс світу**

Мета: проаналізувати динаміку світового виробництва сталі; порівняти країни світу за обсягами експорту та імпорту сталі; визначити питому вагу країн світу в експорті та імпорті руд кольорових металів; проаналізувати динаміку виробництва дорогоцінних металів у країнах світу.

Контрольні запитання

1. Розкрийте тенденції розвитку чорної металургії світу протягом ХХ - початку ХХІ ст.
2. Назвіть найбільші залізородні басейни світу.
3. Назвіть специфічні риси розвитку чорної металургії світу.
4. Охарактеризуйте принципи розміщення підприємств та районів чорної металургії.
5. Розкрийте особливості розвитку чорної металургії в країнах різного типу.

6. Охарактеризуйте етапи розвитку кольорової металургії світу.

7. Які фактори впливають на розвиток і розміщення підприємств кольорової металургії?

8. Розкрийте тенденції розвитку алюмінієвої та мідеплавильної промисловості.

9. Охарактеризуйте розвиток свинцево-цинкової та олов'яної промисловості.

10. Проаналізуйте географію видобутку та експорту дорогоцінних металів і каміння.

11. Розкрийте особливості розвитку кольорової металургії в країнах різного типу.

Завдання

1. Побудуйте стовпчикову діаграму світового виробництва сталі (табл. 19). Чим зумовлене уповільнення темпів її виробництва протягом 1990-1995 рр., 2008-2009 рр., 2014-2015 рр. та 2021-2022 рр.?

Таблиця 19

Світове виробництво сталі, млн т

Роки	Обсяги виробництва	Роки	Обсяги виробництва	Роки	Обсяги виробництва
1950	189	2001	852	2012	1563
1955	270	2002	905	2013	1653
1960	347	2003	971	2014	1675
1965	456	2004	1063	2015	1624
1970	595	2005	1148	2016	1633
1975	644	2006	1250	2017	1737
1980	717	2007	1350	2018	1828
1985	719	2008	1345	2019	1877
1990	770	2009	1241	2020	1882
1995	753	2010	1435	2021	1962
2000	850	2011	1540	2022	1885

2. За даними табл. 20, визначте питому вагу першої двадцятки країн – лідерів у світовому виробництві сталі. Побудуйте колову діаграму «ТОП-20 країн-лідерів за виробництвом сталі». Чому першість з виробництва сталі належить Китаю?

Таблиця 20

ТОП-20 країн – лідерів за виробництвом сталі у 2022 р., млн т

Країна	Обсяги виробництва, млн т
1. Китай	1018,0
2. Індія	125,3
3. Японія	89,2
4. США	80,5
5. РФ	71,5
6. Республіка Корея	65,8
7. ФРН	36,8
8. Туреччина	35,1
9. Бразилія	34,1
10. Іран	30,6
11. Італія	21,6
12. Тайвань	20,8
13. В'єтнам	20,0
14. Мексика	18,1
15. Індонезія	15,6
16. Франція	12,1
17. Канада	12,1
18. Іспанія	11,5
19. Малайзія	10,0
20. Єгипет	9,8

3. Порівняйте ТОП-20 країн-лідерів за експортом та імпортом сталі (табл. 21). Чому окремі країни (Китай, Республіка Корея, Туреччина, Італія, Бельгія, Франція, Тайвань, Нідерланди, Індонезія, Іспанія, США, В'єтнам) є одночасно найбільшими експортерами та імпортерами сталі?

Таблиця 21

**ТОП-20 країн-лідерів за експортом
та імпортом сталі у 2022 р., млн т**

Країни - головні експортери сталі	Країни - головні імпортери сталі
1. Китай – 68,1	1. ЄС – 48,1
2. Японія – 31,7	2. США – 28,9
2. ЄС – 26,0	3. ФРН – 21,0
4. Республіка Корея – 25,5	4. Італія – 20,2
5. ФРН – 22,3	5. Туреччина – 17,4
6. Туреччина – 18,0	6. Китай – 17,1
7. РФ – 17,9	7. Республіка Корея – 13,7
8. Італія – 16,0	8. Таїланд – 13,4
9. Бельгія – 14,7	9. Бельгія – 12,5
10. Бразилія – 12,1	10. Польща – 12,0
11. Індія – 12,1	11. Франція – 12,0
12. Франція – 11,5	12. В'єтнам – 11,5
13. Тайвань – 9,9	13. Індонезія – 11,2
14. Нідерланди – 9,4	14. Мексика – 10,9
15. Індонезія – 9,2	15. Нідерланди – 10,3
16. Іспанія – 8,4	16. Іспанія – 9,8
17. США – 8,3	17. Канада – 9,4
18. В'єтнам – 7,4	18. Філіппіни – 7,6
19. Малайзія – 7,1	19. Тайвань – 7,1
20. Австрія – 6,8	20. Чехія – 7,0

4. За даними табл. 22, визначте питому вагу окремих країн світу в експорті та імпорті руд кольорових металів та їх концентратів. Чому головними експортерами руд кольорових металів є здебільшого країни, що розвиваються, а імпортерами – розвинені країни?

Таблиця 22

Країни – лідери за експортом та імпортом руд кольорових металів та концентратів

Експорт			Імпорт		
Країна	млн т	%	Країна	млн т	%
Алюмінієві руди і концентрати					
Гвінея	57,8		Китай	100,7	
Австралія	39,8		Ірландія	4,7	
Індонезія	14,4		Іспанія	4,2	
Бразилія	7,1		США	3,7	
Ямайка	3,7		ФРН	2,5	
Всього	132,1	100	Всього	129,5	100
Мідні руди і концентрати					
Чилі	13,1		Китай	22,0	
Перу	8,3		Японія	4,8	
Австралія	1,9		Республіка Корея	1,7	
Мексика	1,4		Іспанія	1,5	
Казахстан	1,1		ФРН	1,0	
Всього	36,6	100	Всього	36,4	100
Цинкові руди і концентрати					
Австралія	2,37		Китай	3,18	
Перу	1,93		Республіка Корея	2,07	
Болівія	0,87		Іспанія	1,13	
США	0,87		Бельгія	0,97	
Туреччина	0,73		Японія	0,83	
Всього	11,89	100	Всього	12,41	100
Свинцеві руди і концентрати					
Перу	470		Китай	1675	
РФ	418		Республіка Корея	580	
Австралія	414		ФРН	186	
США	285		Казахстан	146	
Мексика	148		Японія	132	
Всього	3492,0	100	Всього	3370	100
Нікелеві руди і концентрати					
Філіппіни	31839		Китай	56116	
Індонезія	23880		Японія	3844	
Нова Каледонія	6946		Республіка Корея	3159	
Всього	65513	100	Всього	65430	100

Титанові руди і концентрати					
Мозамбік	1097		Китай	2614	
ПАР	1063		США	1069	
Україна	518		ФРН	693	
Кенія	414		Японія	414	
В'єтнам	330		РФ	305	
Всього	5967	100	Всього	7984	100
Кобальтові руди і концентрати					
ДРК	93		Китай	90	
			Марокко	7	
Всього	98	100	Всього	101	100

5. Проаналізуйте дані табл. 23. Побудуйте лінійні діаграми динаміки виробництва золота в окремих країнах світу. Визначте питому вагу першої п'ятірки країн у світовому виробництві золота. Чим пояснюється зниження обсягів виробництва даного виду металу в розвинених країнах світу після 2018 р.?

Таблиця 23

Динаміка виробництва золота окремими країнами світу, т

Країна	2010	2012	2014	2016	2018	2020	2021	2022
Китай	351,1	413,3	462,0	463,7	404,1	368,3	332,0	375,0
РФ	203,1	233,4	252,7	262,4	295,4	331,1	330,9	324,7
Австралія	256,7	250,4	274,0	287,7	313,0	327,8	315,1	313,9
США	231,3	234,6	210,0	229,1	224,9	190,2	186,8	172,7
Канада	102,1	106,4	151,2	163,1	188,9	170,6	192,9	194,5
Гана	94,3	106,0	106,3	131,4	149,1	138,7	129,2	127,0
Бразилія	71,5	80,2	90,4	95,9	96,7	107,0	90,1	86,7
Мексика	78,7	107,5	113,3	130,7	118,4	101,6	124,5	124,0
Узбекистан	69,0	77,0	79,5	90,0	92,0	101,6	104,9	110,8
Індонезія	132,3	82,6	93,5	118,4	153,0	100,9	117,5	124,9
ПАР	210,0	179,8	168,6	162,6	128,0	99,2	113,6	92,6
Перу	184,8	189,8	171,1	166,0	162,6	97,8	127,3	125,7
Малі	42,7	47,6	60,4	82,1	88,3	93,8	98,7	101,0
Буркіна-Фасо	44,9	56,9	62,2	56,9	78,0	93,4	102,8	96,2
Судан	29,3	33,9	60,9	77,5	76,6	83,8	85,1	80,1
Казахстан	29,9	37,3	42,6	58,7	73,9	78,4	66,0	81,9
ДРК	18,0	24,8	35,4	42,5	63,0	60,9	63,3	44,5
Гвінея	25,8	24,3	32,1	45,6	50,8	56,9	60,5	63,5
Колумбія	43,6	56,2	47,9	53,2	43,9	53,6	61,0	60,4
Папуа – Нова Гвінея	69,7	59,0	58,4	62,9	67,1	53,1	60,5	41,6
Світ	2830,9	3002,9	3271,1	3512,3	3652,8	3478,1	3580,7	3627,7

Практична робота № 6

Машинобудівний комплекс світу

Мета: визначити чинники розміщення підприємств окремих галузей машинобудування; проаналізувати динаміку розвитку світового автомобілебудування; визначити рівень автомобілізації країн світу та питому вагу провідних виробників продукції електронної промисловості та суднобудування.

Контрольні запитання

1. Якою є структура світового машинобудування?
2. Які чинники визначають розвиток та розміщення підприємств машинобудування?
3. Поясніть принципи розміщення підприємств машинобудування.
4. Порівняйте розвиток машинобудування в країнах різного типу.
5. Охарактеризуйте тенденції розвитку провідних галузей світового машинобудування.
6. Охарактеризуйте головні машинобудівні райони світу.

Завдання

1. Використовуючи різні види інформаційних ресурсів, визначте чинники розміщення підприємств окремих галузей машинобудування та трійку країн - головних виробників машинобудівної продукції. Результати роботи оформіть у вигляді табл. 24.

Таблиця 24

Географія машинобудування світу

Галузь машинобудування	Чинники розміщення	Країни-виробники
Робототехніка		
Електронна промисловість		
Авіаракетно-космічна промисловість		
Електротехнічна промисловість		
Сільськогосподарське машинобудування		

2. За даними табл. 25, побудуйте лінійну діаграму динаміки світового виробництва автомобілів. Визначте, на скільки відсотків збільшилося виробництво автомобілів за досліджуваний період.

Таблиця 25

Динаміка виробництва автомобілів у світі, млн од

Роки	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Обсяги виробництв	70,7	61,8	77,6	79,9	84,2	87,4	89,7	90,8	95,3	97,3	95,7	90,9	76,1	79,0	82,5	89,9

3. Проаналізуйте дані табл. 26. Визначте рівень автомобілізації країн світу. Позначте на контурній карті десятку перших за кількістю вироблених автомобілів країн світу та рівень автомобілізації в них.

Таблиця 26

Країни-лідери за виробництвом автомобілів у 2023 році

Країна	Кількість виготовлених автомобілів, млн од	Чисельність населення, млн осіб	Рівень автомобілізації (кількість авто/1000 осіб)
Китай	30,13	1419,3	
США	10,71	345,4	
Японія	8,83	123,8	
Індія	5,84	1450,9	
ФРН	4,31	84,6	
Республіка Корея	4,24	51,7	
Мексика	3,78	130,9	
Іспанія	2,21	47,9	
Бразилія	2,21	212,0	
Таїланд	1,84	71,7	

4. Користуючись даними табл. 27, визначте питому вагу провідних виробників персональних комп'ютерів. Підготуйте характеристику компаній-виробників комп'ютерної техніки за планом: 1. Назва; 2. Час заснування; 3. Штаб-квартира; 4. Головні види продукції; 5. Перспективи розвитку.

Таблиця 27

Компанії-виробники комп'ютерної техніки

Компанія-виробник	Обсяги виробництва у 2021 р.	
	млн од	%
Lenovo	81,0	
HP	74,1	
Dell Technologies	59,3	
Apple	27,7	
Acer Group	23,9	
Інші	82,8	
Разом	348,8	

5. Проаналізуйте дані табл. 28. Визначте питому вагу провідних виробників продукції суднобудування. Побудуйте колову діаграму «Країни-лідери світового суднобудування». Чому лідерами світового суднобудування є Китай та Республіка Корея?

Таблиця 28

ТОП-10 країн-лідерів світового суднобудування

Країна	Загальна тоннажність, тис т
Китай	25894
Республіка Корея	16254
Японія	9585
Італія	731
Франція	594
В'єтнам	444
Філіппіни	396
ФРН	321
РФ	252
Фінляндія	245
Всього	55600

6. Проаналізуйте дані табл. 29. Як змінився портфель замовлень на виготовлення продукції суднобудування протягом 2022-2023 рр.? Назвіть причини скорочення обсягів виробництва продукції суднобудування в Японії.

Розподіл світового портфелю замовлень на виготовлення продукції суднобудування за країнами-виробниками, %

Країни	2022	2023
Китай	43,3	49,0
Республіка Корея	32,1	38,0
Японія	11,8	7,5
Інші країни	12,8	5,5
Всього	100	100

Практична робота № 7

Хімічна, лісова та легка промисловість світу

Мета: проаналізувати динаміку світового виробництва мінеральних добрив та головних видів продукції лісопромислового комплексу; визначити питому вагу регіонів світу у виробництві мінеральних добрив; охарактеризувати текстильні райони світу.

Контрольні запитання

1. Що таке хімічна промисловість? Які особливості розвитку галузі в країнах різного типу?
2. Які чинники впливають на розвиток і розміщення підприємств хімічної промисловості?
3. Як вплинула науково-технічна революція на розвиток хімічної промисловості світу.
4. Проаналізуйте географію світового виробництва продуктів основної хімії та хімії органічного синтезу.
5. Охарактеризуйте головні райони розвитку хімічної промисловості світу.
6. Як змінилася географія лісозаготівлі на початку ХХІ ст.?
7. Розкрийте тенденції розвитку лісової промисловості в країнах різного типу.
8. Якою є структура експорту продукції лісової промисловості розвинених країн та країн, що розвиваються?
9. Які фактори впливають на розміщення підприємств легкої промисловості?
10. Охарактеризуйте географію виробництва головних видів тканин.
11. Порівняйте розвиток та структуру текстильного виробництва в країнах різного типу.

Завдання

1. За даними табл. 30, побудуйте лінійну діаграму динаміки світового виробництва мінеральних добрив за видами. Визначте, на скільки відсотків збільшилося виробництво мінеральних добрив протягом 1961-2021 рр. Чому у структурі виробництва мінеральних добрив переважають азотні добрива? Назвіть причини скорочення обсягів виробництва азотних та калійних добрив у 1991-1996 та 2014-2015 рр., усіх видів мінеральних добрив у 2020-2021 рр.

Таблиця 30

Динаміка світового виробництва мінеральних добрив за видами, тис т

Роки	Обсяги виробництва мінеральних добрив, у т ч		
	азотні	фосфатні	калійні
1961	11784,4	11037,4	8836,4
1966	21455,5	17528,0	12332,9
1971	33176,6	22376,3	16525,5
1976	46259,9	27965,8	22326,4
1981	60136,1	31461,8	23263,9
1986	72272,7	34902,8	25651,8
1991	75417,0	35158,1	23596,0
1996	82364,0	31104,5	20788,0
2001	82789,3	33353,6	22850,1
2006	95374,6	37688,5	27426,7
2011	104665,8	42734,3	29096,9
2012	105751,5	43680,4	29602,5
2013	108673,8	44415,7	31952,2
2014	105687,5	45010,6	34224,6
2015	106233,5	44124,6	35025,7
2016	107255,8	44434,2	36328,7
2017	105479,4	46393,0	37856,8
2018	105416,8	45922,6	37784,6
2019	109022,4	46549,7	37572,5
2020	112399,6	48854,0	40536,0
2021	109167,0	47806,7	38394,9

2. Проаналізуйте дані табл. 31. Визначте питому вагу регіонів світу у виробництві мінеральних добрив. Чому першість у виробництві різних видів мінеральних добрив належить Східній Азії? Побудуйте колові діаграми «Виробництво мінеральних добрив за видами у розрізі регіонів світу»

Таблиця 31

Виробництво мінеральних добрив у розрізі регіонів світу у 2021 р.

Регіони	Обсяги виробництва мінеральних добрив, у т ч		
	азотні	фосфатні	калійні
Східна Європа і Північна Азія	6877,9	2000,5	1793,8
Африка	4695,2	1785,8	1076,7
Східна Азія	31055,5	15382,7	14285,3
Західна Європа	6925,5	1438,7	1900,6
Західна Азія	3193,0	833,7	385,7
Океанія	2319,3	1481,6	511,4
Північна Америка	13894,7	4328,1	4619,1
Латинська Америка	11888,5	9382,4	9813,4
Центральна Європа	3275,8	1070,2	867,7
Південна Азія	25041,6	10103,1	3141,1

3. Проаналізуйте дані табл. 32. Визначте, на скільки відсотків збільшилися (зменшилися) обсяги виробництва основних видів продукції лісопромислового комплексу. Які тенденції намітилися у виробництві лісопромислової продукції? Поясніть нестабільність виробництва основних видів продукції лісопромислового комплексу. Чому відбулося скорочення обсягів виробництва паперу і картону з 2016 р.?

Таблиця 32

Динаміка виробництва окремих видів лісопромислової продукції

Показники	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Виробництво паперу і картону, млн т	324,59	318,93	329,81	338,88	355,78	365,19	382,05	392,11	389,72	370,6	392,44	400,12	399,14	396,87	404,09	406,93	409,28	415,2	408,44	405,12	400,9
Виробництво деревних плит, млн м ³	178,16	178,07	195,02	218,79	239,26	252,0	266,68	281,68	268,5	263,8	284,44	302,63	315,16	337,6	342,42	344,62	361,4	362,3	368,08	370,55	368,25
Виробництво пиломагтеріалів, млн м ³	385,24	379,43	392,43	399,69	425,29	437,81	446,14	434,36	386,9	344,34	375,63	388,7	404,81	421,36	435,37	448,06	462,79	482,95	491,2	487,97	472,73
Заготівля ділової деревини, млрд м ³	1,69	1,61	1,65	1,69	1,75	1,8	1,75	1,78	1,66	1,56	1,72	1,8	1,8	1,84	1,86	1,85	1,93	1,96	2,06	2,02	1,98
Виробництво деревного палива, млрд м ³	1,8	1,8	1,82	1,83	1,84	1,83	1,83	1,84	1,85	1,84	1,86	1,87	1,89	1,9	1,9	1,9	1,93	1,93	1,95	1,94	1,93

4. Порівняйте дані табл. 33. Чи існує залежність між площею лісів та обсягами виробництва паперу? Поясніть лідерство США, Китаю та Японії у виробництві продукції целюлозно-паперової промисловості світу.

Таблиця 33

Країни-лідери за площею лісів та виробництвом паперу

Країни-лідери за площею лісів	Площа лісів, тис км ²	Країни-лідери за обсягами виробництва паперу	Обсяги виробництва, млн т
Росія	8090,9	США	88,6
Бразилія	5195,2	Китай	34,7
Канада	3101,3	Японія	31,8
США	3 040,2	Канада	19,4
Китай	2068,6	ФРН	17,1
ДР Конго	1541,4	Фінляндія	13,3
Австралія	1493,0	Швеція	10,2
Індонезія	944,3	Франція	9,6
Судан	699,5	Республіка Корея	9,2
Індія	684,3	Італія	8,1

5. Проаналізуйте дані табл. 34. Побудуйте стовпчикові діаграми ринкової капіталізації окремих компаній світу на ринку моди. Чому лідерство за рівнем капіталізації належить LVMH?

Таблиця 34

Провідні виробники одягу за рівнем капіталізації у 2022 році, млрд дол

Виробники одягу	Рівень капіталізації
LVMH	317
Nike	163
Dior	110
TJX Companies	75
Inditex	69
Fast Retailing	57
Lululemon athletica	42
Ross Stores	31
Adidas	24
H&M	18

6. Користуючись різними видами інформаційних ресурсів, дайте характеристику текстильних районів світу. Результати роботи оформіть у вигляді таблиці

Назва району	Склад району (країни)	Спеціалізація району	Чинники формування

Практична робота № 8

Сільське господарство світу

Мета: проаналізувати динаміку світового виробництва зерна та бавовни-волокна; визначити питому вагу окремих країн у світовому поголів'ї головних видів сільськогосподарських тварин та за обсягами вилову риби.

Контрольні запитання

1. Як впливають природні передумови на розвиток сільського господарства світу?
2. Як впливають соціально-економічні чинники на розвиток сільського господарства світу?
3. Розкрийте вплив науково-технічної революції на розвиток сільського господарства світу.
4. Охарактеризуйте географічні типи сільського господарства розвинених країн.
5. Дайте характеристику географічних типів сільського господарства країн, що розвиваються.
6. Охарактеризуйте географію рослинництва світу.
7. Охарактеризуйте географію тваринництва світу.

Завдання

1. За даними табл. 35, побудуйте лінійні діаграми динаміки світового виробництва зерна пшениці та рису. Визначте, на скільки відсотків збільшилося виробництво головних видів зернопродовольчих культур протягом 2014-2023 рр. Чим пояснюється зниження обсягів виробництва зерна протягом 2017-2019 рр.?

Таблиця 35

Динаміка світового виробництва зерна за основними видами продовольчих культур, млн т

Види зерна	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023
Пшениця	735,6	737,3	763,4	761,5	731,4	759,6	775,5	779,2	805,6
Рис	490,4	489,0	497,0	499,9	507,7	503,5	518,1	526,2	524,0

2. За даними табл. 36, побудуйте лінійні діаграми динаміки світового виробництва бавовни-волокна. Визначте, на скільки відсотків збільшилося його виробництво протягом 1994-2021 рр. Чим пояснюється нестабільність виробництва бавовни-волокна протягом досліджуваного періоду?

Таблиця 36

Динаміка світового виробництва бавовни-волокна, млн т

1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
18,4	19,6	19,3	19,0	18,2	18,2	18,5	21,1	18,9	19,5	24,5	24,5	24,5	25,0
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
22,5	20,9	23,8	26,4	26,6	24,6	25,8	22,3	23,3	25,3	25,6	24,5	24,5	25,4

3. Проаналізуйте дані табл. 37. Побудуйте стовпчикові діаграми виробництва бавовни-волокна країнами - лідерами. Чому першість з виробництва належить Індії та Китаю?

Таблиця 37

Топ-10 країн-лідерів за виробництвом бавовни-волокна, млн т

Країна	Обсяги виробництва, млн т
Індія	6,0
Китай	5,7
США	3,8
Бразилія	2,2
Пакистан	1,4
Туреччина	0,8
Узбекистан	0,8
Австралія	0,6
Греція	0,5
Аргентина	0,3

4. За даними табл. 38, визначте питому вагу кожної країни у світовому поголів'ї головних видів сільськогосподарських тварин.

Таблиця 38

Країни-лідери за поголів'ям головних видів сільськогосподарських тварин у 2020 р.

Країни-лідери за поголів'ям великої рогатої худоби	Поголів'я, млн голів	Країни-лідери за поголів'ям свиней	Поголів'я, млн голів	Країни-лідери за поголів'ям овець	Поголів'я, млн голів
Бразилія	214,7	Китай	550	Китай	161,3
Індія	193,5	ЄС	268,5	Австралія	72,1
США	94,8	США	135,7	Індія	63,1
Китай	63,5	РФ	46,5	Нігерія	42,5
Ефіопія	63,3	Бразилія	42,5	Судан	40,6
Аргентина	54,5	Канада	28,6	Іран	40,0
Пакистан	47,8	Республіка Корея	19,7	Велика Британія	34,8
Мексика	35,2	Мексика	19,3	Ефіопія	31,8
Судан	31,5	Україна	8,5	Туреччина	31,0
Чад	30,6	Білорусь	5,0	Чад	30,8
Світ	1300	Світ	1500	Світ	1000

5. За даними табл. 39, визначте питому вагу кожної країни за обсягами вилову риби. Побудуйте колову діаграму «Питома вага країн-лідерів за обсягами вилову риби у 2023 р».

Таблиця 39

Країни-лідери за обсягами вилову риби у 2023 р.

Країна	Обсяги вилову, млн т
Китай	82,5
Індія	9,2
Індонезія	6,6
США	5,0
РФ	7,8
Японія	4,7
Перу	4,6
В'єтнам	4,5
Нігерія	4,4
Бангладеш	4,0
Світ	185,4

Практична робота № 9

Транспорт світу

Мета: проаналізувати структуру вантажо- і пасажирообігу світу; порівняти тоннаж морського флоту країн різного типу; розрахувати середню густоту залізничної мережі окремих країн.

Контрольні запитання

1. Які види транспорту відіграли провідну роль в освоєнні планети та формуванні світового господарства?
2. З яких елементів складається сучасна транспортна система світу?
3. Встановіть залежність між рівнем розвитку країни і особливостями організації її транспортної системи.
4. Які показники характеризують роботу світового транспорту?
5. Охарактеризуйте типи транспортних систем світу.
6. Охарактеризуйте сухопутні види транспорту світу.
7. Охарактеризуйте водні види транспорту світу.
8. Охарактеризуйте повітряний транспорт світу.

Завдання

1. За даними табл. 40, побудуйте колові діаграми «Структура світового вантажо- та пасажирообігу». Які види транспорту забезпечують головні обсяги перевезень пасажирів та вантажів? Відповідь обґрунтуйте.

Таблиця 40

Структура світового вантажо- та пасажирообігу, %

Показники	Залізничний	Автомобільний	Морський	Річковий	Повітряний	Трубопровідний
Вантажообіг	16,0	8,0	62,0	3,0	-	11,0
Пасажирообіг	10,0	71,0	1,0	-	18,0	-

2. Порівняйте дані табл. 41 і 42. Поясніть, чому значна частина тоннажу морського флоту припадає на країни, що розвиваються, у той час, як головними судновласниками є розвинені країни?

Таблиця 41

Торговий флот країн світу

Країни	Кількість суден, од
Індонезія	11422
Китай	8314
Панама	8174
Японія	5229
Ліберія	4821
Маршалові о-ви	4180
США	3533
Сінгапур	3202
РФ	2910
Гонконг	2537

Таблиця 42

Країни-лідери за вартістю торгового флоту

Країни-судновласники	Вартість, млрд дол
Японія	196605
Китай	190101
Греція	156147
США	98685
Сінгапур	80323
Республіка Корея	65972
ФРН	64348
Норвегія	56695
Велика Британія	54095
Швейцарія	47600

3. Використовуючи дані табл. 43, позначте на контурній карті універсальні морські порти світу.

Таблиця 43

Найбільші морські порти світу

Морський порт	Країна	Вантажообіг, млн т	Морський порт	Країна	Вантажообіг, млн т
Нінбо-Чжоушань	Китай	1224,1	Далянь	Китай	315,5
Шанхай	Китай	769,7	Хуанхуа	Китай	311,3
Таншань	Китай	722,4	Наньтун	Китай	308,5
Сінгапур	Сінгапур	699,6	Кваньян	Республіка Корея	292,1
Циндао	Китай	630,3	Шеньчжень	Китай	278,4
Гуанчжоу	Китай	623,7	Фучжоу	Китай	273,5
Сучжоу	Китай	565,9	Ляньюньган	Китай	269,2
Хедленд	Австралія	553,3	Нанкін	Китай	268,6
Жичжао	Китай	541,2	Чжаныцзян	Китай	255,6
Тяньцзін	Китай	529,5	Антверпен	Бельгія	239,8
Роттердам	Нідерланди	468,7	Чженьцзян	Китай	237,1
Пусан	Республіка Корея	442,5	Порт-Кланг	Малайзія	235,4
Яньтай	Китай	423,4	Інкоу	Китай	230,0
Тайчжоу	Китай	352,9	Ітака	Бразилія	228,0
Цзяньїн	Китай	337,6	Сяминь	Китай	227,6

4. За даними табл. 44, визначте показник середньої густоти залізничної мережі для окремих країн. Порівняйте показники довжини та густоти залізничної мережі. Зробіть висновки.

Таблиця 44

Площа території та довжина залізничної мережі окремих країн

Країна	Площа, тис км ²	Довжина залізниць, тис км	Країна	Площа, тис км ²	Довжина залізниць, тис км
США	9519,4	293,6	Японія	377,8	27,3
Китай	9598,9	191,3	Мексика	1972,6	26,7
Росія	17125,2	87,2	ПАР	1219,9	24,5
Індія	3287,6	64,2	Італія	301,3	24,2
Канада	9984,7	46,6	Україна	603,7	22,3
ФРН	357,0	46,6	Польща	312,7	19,6
Австралія	7686,9	38,4	Велика Британія	244,8	15,8
Аргентина	2780,4	35,9	Казахстан	2724,9	15,4
Франція	547,0	29,9	Іспанія	504,8	15,1
Бразилія	8514,9	29,8	Швеція	450,0	12,8

Практична робота № 10

Міжнародні зв'язки

Мета: проаналізувати динаміку світової торгівлі товарами та послугами; виявити особливості географічної структури міжнародної торгівлі товарами; визначити питому вагу провідних країн експортерів та імпортерів товарів і послуг.

Контрольні запитання

1. Розкрийте зміст поняття «зовнішньоекономічна діяльність». Назвіть та охарактеризуйте форми зовнішньоекономічної діяльності.
2. Дайте визначення поняття «товарообіг». Охарактеризуйте товарну структуру світової торгівлі.
3. Проаналізуйте динаміку світової торгівлі.
4. Розкрийте зміст поняття «міжнародні кредитно-фінансові відносини».
5. Охарактеризуйте головні форми науково-технічної співпраці.
6. Назвіть та охарактеризуйте головні риси зовнішньоекономічної діяльності у країнах різних типів.

Завдання

1. За даними табл. 45 побудуйте стовпчикові діаграми динаміки світової торгівлі товарами та послугами. Як змінилися обсяги торгівлі з 2018 по 2022 рр.? Чому з 2019 р. спостерігається уповільнення об'ємів торгівлі товарами та послугами?

Таблиця 45

Динаміка світової торгівлі товарами та послугами, трлн дол

Тип продукції	2018	2019	2020	2021	2022
Товари	19,0	18,5	17,0	21,6	24,2
Послуги	5,9	6,1	5,0	5,9	6,8

2. Проаналізуйте дані табл. 46. Побудуйте колові діаграми світового експорту товарів за головними товарними групами за 2019-2022 рр. Як змінилася структура експорту товарів за досліджуваний період? Чому у структурі світового експорту переважає група промислові товари?

Таблиця 46

Динаміка світового експорту товарів за головними товарними групами, млрд дол

Товарні групи	2019	2022
Промислові товари	12,744	15,288
Сільськогосподарська продукція	1,783	2,326
Паливо і продукція гірничорудної промисловості	3,097	5,158
Інші товари	0,870	1,541

3. Проаналізуйте дані табл. 47. Як змінилася географія світового експорту та імпорту товарів за досліджуваний період? Чому країни Європи залишаються лідерами міжнародної торгівлі товарами? Чим зумовлене збільшення темпів приросту експорту та імпорту товарів у країнах Азії, Австралії та Океанії?

Таблиця 47

Географічна структура міжнародної торгівлі товарами, %

Типи країн	1948	1953	1963	1973	1983	1993	2003	2022
Експорт								
Пн. Америка	28,1	24,8	19,9	17,3	16,8	17,9	15,8	13,3
Лат. Америка	11,3	9,7	6,4	4,3	4,5	3,0	3,1	3,4
Європа	35,1	39,4	47,8	50,9	43,5	45,3	46,2	35,8
Африка	7,3	6,5	5,7	4,8	4,5	2,5	2,4	2,7
Близькій Схід	2,0	2,7	3,2	4,1	6,7	3,5	4,1	6,7
Азія, Австралія і Океанія	14,0	13,4	12,5	14,9	19,1	26,0	26,1	35,1
Країни СНД	-	-	-	-	-	1,7	2,3	3,0
Імпорт								
Пн. Америка	18,5	20,5	16,1	17,2	18,5	21,3	22,7	18,3
Лат. Америка	10,4	8,3	6,0	4,4	3,9	3,3	2,5	3,7
Європа	45,3	43,7	52,0	53,3	44,1	44,5	44,6	36,9
Африка	8,1	7,0	5,2	3,9	4,6	2,6	2,2	2,9
Близькій Схід	1,7	2,2	2,3	2,7	6,2	3,3	2,8	4,2
Азія, Австралія і Океанія	13,9	15,1	14,1	14,9	18,5	23,5	23,8	32,5
Країни СНД	-	-	-	-	-	1,5	1,4	1,6

4. Проаналізуйте дані табл. 48. Визначте питому вагу ТОП-20 країн – провідних експортерів та імпортерів товарів та послуг у 2022 р.

Таблиця 48

ТОП-20 країн – провідних експортерів товарів та послуг у 2022 р., млрд дол

Країна	Обсяги експорту, млрд дол	Країна	Обсяги імпорту, млрд дол
Товари			
Китай	3594	США	3376
США	2065	Китай	2716
ФРН	1655	ФРН	1571
Нідерланди	966	Нідерланди	899
Японія	747	Японія	897
Республіка Корея	684	Велика Британія	824
Італія	657	Франція	818
Бельгія	633	Республіка Корея	731

Франція	618	Індія	723
Гонконг	610	Італія	689
ОАЕ	599	Гонконг	668
Канада	597	Мексика	626
Мексика	578	Бельгія	621
РФ	582	Канада	582
Велика Британія	529	Іспанія	493
Сінгапур	516	Сінгапур	476
Тайвань	478	Тайвань	436
Індія	453	ОАЕ	425
Іспанія	418	Польща	381
Австралія	412	Туреччина	364
Світ	24905	Світ	25621
Послуги			
США	900	США	671
Велика Британія	492	Китай	461
Китай	422	ФРН	458
ФРН	406	Ірландія	373
Ірландія	355	Велика Британія	313
Франція	336	Франція	286
Індія	309	Нідерланди	264
Сінгапур	291	Сінгапур	258
Нідерланди	270	Індія	249
Іспанія	167	Японія	207
Японія	163	Швейцарія	157
ОАЕ	154	Бельгія	144
Швейцарія	146	Канада	135
Бельгія	137	Республіка Корея	135
Люксембург	134	Італія	133
Республіка Корея	132	Люксембург	111
Данія	126	Швеція	98
Італія	123	Данія	97
Канада	122	ОАЕ	95
Польща	95	Іспанія	87
Світ	7043	Світ	6509

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / за ред. Я.Б. Олійника, І.Г. Смирнова. К.: Знання 2011. 640 с.
2. Кузик С. П. Географія світового господарства : навч. посібник. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. 312 с.
3. Мандрик І. П. Географія світового господарства: Конспект лекцій. Луцьк, ПП Іванюк В. П. 2021. 187 с.
4. Мандрик І. П. Регіональна економічна і соціальна географія : Конспект лекцій. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. 261 с.
5. Таранова Н.Б. Географія світового господарства: навчальний посібник для студентів. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2019. 108 с
6. Сюткін С.І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : Сум ДПУ, 2020. 142 с.

Інтернет – ресурси

7. Світова енергетична статистика. URL: <https://energystats.enerdata.net/>
8. Eurostat: веб-сайт. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>
9. Food and Agriculture Organization: веб-сайт. URL: <https://www.fao.org/statistics/en/>
10. International Aluminium Institute: веб-сайт. URL: <https://international-aluminium.org/statistics/primary-aluminium-production/>
11. International Atomic Energy Agency: веб-сайт. URL: <https://www.iaea.org/>
12. International Fertilizer Association: веб-сайт. URL: <https://www.fertilizer.org/>
13. International Grains Council: веб-сайт. URL: <https://www.world-grain.com/>
14. International Labour Organization: веб-сайт. URL: <https://www.ilo.org/>
15. International Organization of Motor Vehicle Manufacturers: веб-сайт. URL: <https://www.oica.net/category/sales-statistics/>
16. The World Factbook: веб – сайт. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>
17. World Steel Association: веб-сайт. URL: <https://worldsteel.org/>

Навчальне видання

Афоніна О. О.

ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Практикум

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – В. М. Косяк

Підписано до друку
Гарнітура Times New Roman
Замовлення №

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 2,32
Обл.-вид. арк. 1,12

Папір офсетний
Тираж ел. вид.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.

м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3-А
(04631) 7-19-72

E-mail: vidavn_ndu@ukr.net

www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.